

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: התמיכה הנכונה

בס"ד | גיליון מס' 167

פרשת משפטים

מהו התירוץ המתוחכם שהציל חיים?

את העני עמך... (י"ז, א)

עזרתו, וכך ייטיב לשלב בעזרה תמיכה רגשית יקרה ואהובה, שתסייע לעני לא פחות מהתמיכה הכספית בו!

לא תמיד זה קל - כי בחשיבה הרווחת אנשים נוטים להדחיק מחשבות מצוקה של עצמם ושל אחרים. אנשים פחות אוהבים להרגיש ולחוש חוויות לא נעימות, אין ספק שכל לב מעדיף להימנע מתחושה של דאגה, מצוקה, מתח או לחץ העובר על הזולת. אך למרות זאת, זו זכות גדולה ליהודי להקשיב ולהזהרות עם כאב של זולתו, כי הדבר מיקל עליו מאוד מאוד!

וככל שאדם מרגיש וחווה חש על בשרו את כאב זולתו, ככל שהוא מתמסר יותר להקשיב לו, לשמוע את אנקתו, לחוש את העובר עליו - כך הוא לא רק מיקל עליו בעצם ההקשבה והאכפתיות, אלא גם מסוגל להעלות ברעיונו דרכים ועצות נוספות שיקלו על חברו המתמודד, כי זה נהיה אינטרס אישי שלו!

הבה נזכור זאת, כי בכל עת יהודים סביבנו זקוקים לעזרה. אדם מתקשה בחינוך ילדיו, מתמודד עם מצוקה רפואית, חווה לחץ כספי, או מודאג ממשוה שלא הולך לו כשורה, לכולנו החובה והזכות והיכולת והאפשרות לעמוד לצידו, בעצם ההקשבה, בעצם הדאגה, באמפתיה שנביע, בהזדהות עם הכאב. וככל שנעשה זאת ביתר שאת - כך נזכה להקל מעליו את המשא, ולסייע לו באמת לצאת מצרתו ודאגותיו לחיים שלווים ומאושרים!

70 דרכונים מזוייפים...

היה זה בשנת התרע"ו, כשהשלטון הטורקי נאבק על מעמדו בארץ ישראל מול המנדט הבריטי ששאף להתבסס ולשלוט בארץ. באותה תקופה היה הצבא הטורקי חלש ונטול כוחות, וכל צעירי ארץ ישראל גויסו אליו בכפיה, כדי לצאת להילחם בידים חשופות בצבא האנגלי החזק, כשלכולם ברורה המשמעות: הריגה המונית של כולם בידי הצבא הבריטי...

באותן שנים חי בירושלים הגאון רבי חיים לייב אויערבאך זצ"ל, אביו של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, וחמיו של הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל - מפיו הובא הסיפור בספר 'שיח יוסף'. רבי חיים

לייב כבר היה מבוגר שאיש לא העלה בדעתו לגייסו לצבא, אך הוא הביט בחרדה בצווי הגיוס שנשלחו לכשבעים אברכים צעירים, והבין כי סכנה נשקפת לחייהם. רבי חיים לייב לא נתן תנומה לעפעפיו, והחל להתאמץ כדי להצילם. כשהוא משקיע מאמץ גדול והון תועפות, הצליח להגיע לשגרירות הפרסית בירושלים, ושם הצליח בעורמה להשיג עבור המגוייסיים 70 דרכונים פרסיים, המעידים על אזרחות פרסית. את הדרכונים חילק לאברכים הצעירים, וכך הם ניצלו מגיוס בכפיה בשל היותם תושבי חוץ.

אך הטורקים 'הריחו' שמשוה אינו כשורה. הרי לא יתכן שבדיוק כל 70 האנשים שזומנו לגיוס - כולם אזרחי פרס ופטורים משירות צבאי. משהו היה נראה להם חשוד, והם פתחו בחקירה שגילתה מי בדיוק עומד מאחורי התרגיל המבריק הזה שפטור את כל 70 האברכים מגיוס בכת, הוא הגאון רבי חיים לייב.

אחד הדברים שכל לב יהודי חפץ בהם באמת ובתמים, הוא להיחלץ לסייע לידיד הנתון בצרה. כל נפש יהודית שואפת לסייע לזולת, לעמוד לימין מכר או בן משפחה, או לתמוך ביהודי הזקוק לעזרה. הרי כל אחד מאיתנו זקוק לפעמים לעזרה, אם בעצה טובה, אם בסיוע פיזי, אם במימון כלכלי, ואם בכל נושא אחר. לכל אחד מאיתנו יש דאגות ומצוקות המעיבות עליו, והוא זקוק לעזרה מאחרים, שבעצם - מאוד רוצים לעמוד לימינו ולעזור לו.

הבעיה היא שלא כולנו יכולים. לפעמים ניתקל בידיד הזקוק לעזרה כספית - אך אין בכוחנו הכספי לסייע. לפעמים ניתקל במי מבני הבית או המשפחה הקרובה הזקוק לעזרה, אך אין בידינו הכישורים והידע המקצועי הרלוונטי. לא פעם ניתקל בשכן

או במכר קרוב או רחוק, המתמודד עם בעיה המעיקה עליו, אך אין לנו כיצד לסייע לו. כלומר, עם כל הכבוד לרצון הטוב הקיים בכולנו, פעמים רבות מאוד אין לנו את היכולות, הכישורים או הידע המתאים, כך שהרצון לסייע נותר בגדר רצון בלבד.

הנה תגלית מרגשת ומעוררת מחשבה, שכדאי כל כך להכירה: כל אדם, באשר הוא, גם אם הוא נטול כל יכולת, תבונה או ממון, יכול לסייע לכל יהודי. כן, כל אחד מאיתנו, גם אני ואתה, יש לו במה לסייע, יש לו כיצד לעזור, יש בידו את היכולת לתמוך. ישנה עזרה ייחודית, מקילה מאוד, מרגשת מאוד, מסייעת במאוד מאוד - שהיא בידים של כולנו.

לעזרה הזאת יש שם, 'נושא בעול עם חברו'. יהודי רואה יהודי אחר מתמודד, דואג, לחוץ או מפוחד - הוא יכול הרב להקל עליו אם רק יטה לו אוזן, יקשיב למה שעובר עליו, יזדהה עם הכאב ויחוש את עומק המתח. כי המצוקה הקשה ביותר היא לחוש בודד מול בעיה, להרגיש לבד מול מצוקה. כשמקשיבים לחבר שבמצוקה, כשמעניקים לו את התחושה שהכאב שלו משותף לעוד אנשים - הדבר מחולל הקלה נפלאה, מעניק כוחות חדשים, ומזרים אנרגיות חדשות.

התגלית הזו נחשפת בפרשת השבוע הנוכחי, כשהתורה מלמדת את המצוה להלוות כסף לעני, ונוקטת בביטוי חריג - 'את העני עמך'. במילה 'עמך' מגלה רש"י

משמעות עמוקה, נסתרת ומרגשת: מעבר להוראת התורה להעניק את ההלוואה, יש כאן אמירה שעל המלווה לחוש את עונו ואת מצוקתו של מבקש ההלוואה, לראות את עצמו כאילו הוא העני ממש!

על כך דרש הסבא מקלם זצ"ל והעלה פנינה נאה ותגלית מרגשת, שלכאורה היה ניתן לחשוב בדיוק להיפך, הרי אם אדם יחוש כעני ממש - שמא ואולי לא ירצה לתת ההלוואה, הרי כל הסיבה שהוא נותן את ההלוואה היא רק משום שהוא עשיר ואילו חברו עני? אם כן, מה טעם נדרש העשיר לחוש עני טרם נתינת ההלוואה לעני האמיתי?!

ברם, בהתבוננות זו נחשף סוד יקר, כי אין די בכך שהעשיר מבין את העני. כדי להעניק עזרה מכל הלב, כדי לסייע לזולת עם כל הרצון הטוב - על המסייע לחוש את תחושותיו של מבקש הסיוע, להרגיש ולהזהרות עם ההרגשה של מי שמבקש את

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרץ ז"ל בן מאיר הלוי גולדשמיט (אריאל)

למעשה, בכך נחרץ דינו. כל מי שמשותף פעולה כדי לעודד עריקה מהצבא - אחת דינו למוות. הטורקים הרשעים לא בזבוז זמן, ויצאו למסע חיפושים קדחתני בירושלים הקטנה של אז. עד מהרה הצליחו לגלות את מקום המחבוא בו הסתתר רבי חיים לייב מפנינה, והביאוהו למעצר לפני המשפט, כשלכולם ברור מה עונש הנורא והאכזר המצפה לו...

'בית המשפט' - קרא השופט והלם בפטישו על השולחן. רבי חיים לייב התייצב כשאמונה בוערת בקרבו כי לא יינזק, אף שכל הסימנים מראים את ההיפך... מחוץ לבית המשפט הרעישו חבריו וילדי תשב"ת את העולם כולו בזעקות תפילה וקריאת תהלים נרגשת, והכל קיוו כי בכך יצליחו לחלץ את רבי חיים לייב מהגדרום...

אך רבי חיים לייב עצמו לא נרתע כלל. בטוח בה' ובעובדה כי לא יאונה לו רע, התחיל לענות לשאלות השופטים אחת לאחת. הוא הודה כי סיפק דרכונים פרסיים, ורק טען כי האנשים הללו באמת פרסיים במקורם, וזכאים לקבל דרכונים פרסיים על פי החוק. כשנשאל כיצד יתכן הדבר שהפרסיים הללו בהירי עור בעוד הפרסיים כולם כהי עור, השיב רבי חיים לייב בהתחכמות מעושה: 'נו, הלא זה ברור. הם כולם בנים למשפחות רוסיות בהירות עור, אלא שבעת לידתם שהו בפרס כדי להינצל מגזירת הגיוס לצבא הרוסי. לפיכך זכאים הם לדרכון ולפטור מלא משירות בצבא הטורקי, כי פרסיים המה!'

השופט שמע את התירוץ המתפתל, וקבע על אתר: 'התירוץ אותו אני שומע עכשיו, מצוץ מן האצבע, הוא שקרי מיסודו. ובכל זאת - מי שמוחו הגאוני יכול להמציא תירוץ שכזה, מי שהוא בעל כשרונות לדמיין תירוץ כה מורכב, ראש כה חכם - חבל להשליכו לקבורה בארץ, הרי עדין לגדולות... הבה נותירו בחיים!' - קבע, וחתם את הדיון...

אותו היום הפך ליום ששון ושמחה בירושלים. כל רבני העיר ואנשיה התקבצו להודות לה' על הנס הפלאי, על כך שרבי חיים לייב הצליח להינצל מגזר דין כה קשה, וחיוו ניתנו לו לשלל. ורבי חיים לייב שכזה בחיים, הכריז בהתרגשות ובהודיה עמוקה: 'הרי פשוט שכשיהודי מסתכן למען יהודי אחר הנתון בסכנה, הוא זוכה בישועה שממית כמדי מצוקתו שלו. והלא אני לא דאגתי לעצמי... יהודי המתמסר להצלת אחיו, העושה הכל כדי להעניק להם אפשרות חיים למרות צו גיוס המרחף מעליהם, הרי ברור שבורא עולם ישלם לנו כגמולו הטוב ויציל את חיינו. כי 'כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים', והנושא בעול עם חבריו ומסור לעזרתם - ברור שיד השם תהיה עמו לעוזרו!'

הסיפור הזה מלמדנו עד כמה מגיעה חובת הנשיאה בעול עם החבר. כדי לסייע לזולת כראוי, צריך לחוש את מצוקתו ממש, להרגיש את העובר עליו. וכשיהודי נושא בעול עם חברו וחש את מצוקתו כאילו הן שלו - הוא גם מצליח למצוא דרכים מקוריות לסייעו, וגם ה' עמו לעזורו להוציא תוכניתו זו מן הכח אל הפועל!

לפעמים אנו עומדים בפני מצב, שהעזרה לזולת או הדאגה עבורו, עלולה להיות לא נחמדה, לא נוחה, דורשת הקשבה ומאמץ. במצבים כאלה, הבה נעמיד לנגד עינינו את דמותו של רבי חיים לייב אויערבאך זצ"ל, שמסר את נפשו למען אחיו, להיות עמם בצרות ולעשות הכל כדי להצילם. הבה נתמסר למען הזולת, לשאת בעולם, לעשות הכל למענם, וכך נזכה לסייע להם באמת, ובורא עולם ישיב לנו כגמולנו ויזכה אותנו בחיים רגועים ושלווים, שמחים ומאושרים!

הרבי זוחל על הרצפה...

היה זה מחזה נורא הוד, שהחסיר פעימה מלב רואיו, וקרע את עיני המתבוננים בו בכלבול נורא. בעיצומו של יום, בשעת צהריים מאוחרת, נראה לפתע המחזה הזה, מעורר התמיהה והבהלה:

על יד המיטה, בחדר השינה של הרה"ק רבי יוחנן מטאלנא זצ"ל, נראתה דמותו שכובה על הרצפה, זוחלת תוך כדי שכיבה. ממש כך, באמצע היום, הרבי הקדוש מוטל על הארץ במרכז החדר, וזוחל לאטו לכיוון המטבח... מה קרה לו לצדיק? האם לא חש בטוב? האם משהו אינו כשורה? מה גרם לו אפוא להגיע למצב בו הוא שוכב על הארץ וזוחל כתינוק?!

עד מהרה התיישבה התמיהה: הרבי הקפיד מאוד מאוד על הוראת הרה"ק רבי זושא מאניפולי זצ"ל שלא להוריד את הרגליים מהמיטה לפני נטילת ידיים. הרבי עמד והזהיר על כך אינספור פעמים, בהטעימו כי הטומאה השורה על הידיים לאחר השינה חמורה מאוד ומשפיעה לרעה על היום כולו, ולכן כה חשוב להקפיד על נטילת ידיים דווקא לפני הורדת הרגליים מהמיטה!

הרבי עצמו הקפיד על כך לא רק בשנת הלילה - שלא היה עולה על יצועו לפני שוויא כי מוכנים עבורו מים לנטילת ידיים בשחרית, אלא גם בשנת הצהריים. ובאותו היום, למרבה הצער, שכחו מקורביו ובני ביתו להכין לו מים לנטילה כשיקום ממנוחת הצהריים, וגם כשהתעורר - למרבה התמיהה והפלא, איש לא שם לב לזעקותיו ותחינותיו. כשנוכח הרבי כי התעורר ואין לו מים לנטילת ידיים - לא העלה ברעיונו בדל של מחשבה לקום מהמיטה ללא נטילה...

לכן החליט הרבי, כי יפיל את עצמו על הרצפה, ויזחל תוך כדי שכיבה לכיוון הכיור. הוא לא ניף את רגליו על הארץ לפני נטילת ידיים ויהי מה, גם במחיר זחילה איטית ומאוד לא נוחה, בוודאי עבור אדם בגילו ובמצבו!

כשבני ביתו גילו זאת ונחרדו, חיש קל הביאו לפניו מים ליטול ידיו, ואכן, תוך כדי שכיבה, נטל הרבי את ידיו, כמנהגו מקדמת דנא. ואז, לאחר המחזה הנורא הזה כשהכל מסביבו מבינים את גודל חשיבות נטילת ידיים לפני הורדת הרגליים מהמיטה, התיישב הרבי והחל מהרהר: 'למה בעצם קרה לי כדבר הזה? כיצד יתכן שאיש לא זכר להכין לי מים ואיש לא נענה לקריאותי, נראה שמשמים גלגלו שאאלץ לשכב על הרצפה ולזחול בקושי, הרהר.

ואז, כך סיפר למקורביו, הייתה בו ההכרה. אחד ממתפללי בית מדרשו בשכונת בית וגן הירושלמית, נעצר על לא עוול בכפו, והושלך במעצר בתנאים קשים מאוד, כשהוא כבול ואזוק בידי וברגליו. הרבי לא נח ולא שקט באותם ימים, עלה ובא אל כל איש ציבור ובפני כל עורך דין, וביקש והתחנן על 'פדיון שבויים' של אותו יהודי, המוחזק במעצר ללא כל סיבה.

'באופן מעשי', העיד הרבי, 'עשיתי הכל למענו, והרבה מעבר. לא נחתי לרגע ולא שקטתי לשניה. אבל לא הרגשתי את העובר עליו, לא חוויתי על בשרי את מצוקתו, לא חשתי על גופי את המועקה של להיות כבול, מוגבל, כמו אסיר בכלא. לכן זימנו לי משמים את ההזדמנות לחוש את כאבו של ידידי, להרגיש בתחושה אישית שלי את מה שעובר עליו, כדי שאוכל לפעול למענו ולהתפלל עליו מעומק הלב...'

סיפור נפלא זה, המופיע בספר 'אמרתך חיינני', מלמדנו עד כמה חשוב באמת לחוש את כאבו של הזולת. לפעמים הוא אפילו לא יידע מזה, הוא לא ירגיש את הענין. אך כדי לפעול באמת למענו עם כל הלב, כדי להתפלל עבורו בהתלהבות ועם כל הנשמה - חייבים להתחיל בהזדהות עם כאבו האישי הנורא, רק אז ניתן לפעול בעבורו.

וגם אם לא נוכל לפעול עבורו דבר, וגם אם אין בנו את הכוחות, היכולות, הכישורים והאפשרויות להושיעו מצרתו - עצם העבודה שיהודי הנתון בצרה יודע שמישהו אתו, חולק עמו את כאבו וחש את מצוקתו, יש בה הקלה גדולה שלא ניתן לתאר, והיא מאפשרת לאדם הנאנק מרווח נשימה ותחושה טובה שאנשים אתו!

הבה נחשוב כיצד נוכל לשאת בעול עם חברינו, לחוש את כאבם ולהרגיש בצרתם. כי זו העזרה הגדולה באמת, זהו הסיוע שכולנו מצפים לו!

מיטת בית החולים והמיטה בבית...

כשחלתה רעייתו של הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, היא אושפזה בבית החולים. בני משפחתו של הרב הציעו לבוא ללון עמו בבית, שכן גם הרב כבר לא צעיר, וראוי כי מישהו יישאר ללון עמו בבית. אך הרב סירב בעקשנות, ולא הסכים בשום אופן שמישהו ילון עמו, וכל התחנונים וההפצרות לא הועילו...

לימים, התבררה הסיבה המסעירה, שהובילה להחלטתו זו של הרב. לכל אורך התקופה בה שהתה הרבנית בבית החולים, נהג בעלה הרב בהתנהגות מעוררת השתאות: לא פחות ולא יותר, הוא הסיר את מזרנו ממיטתו והניחו על הרצפה!

ואת ההנהגה הזו ביקש להסתייר, ולכן לא רצה שמישהו יישן עמו באותם ימים. אך כעבור זמן הדבר נחשף, ואז הסביר הרב בפשטות: 'הלא רעייתי ישנה בבית החולים בחוסר נוחות, במיטה שאינה שלה, בתנאים שהיא לא רגילה להם. איך אני מסוגל לישון במיטה נוחה בתנאים הרגילים שלי, בלי לחוש במקצת את העובר עליה, בלי להרגיש קצת חוסר נוחות!'

כי כשאדם באמת מרגיש את השני - הוא לא יכול להמשיך את שגרת חיינו כרגיל, כשחברו מתמודד, נאנק ונאנח. הוא רוצה לחוש את כאב הזולת, חשוב לו לחוות את העובר עליו בתחושה האישית שלו. כי זו הנשיאה בעול הנדרשת, עם בני משפחה קרובים, וגם עם חברים ומכרים.

הבה נאמץ את הגישה הזו, בכל המתרחש בתוך הבית פנימה. נחוש את העובר על בני ביתנו, את הדאגות, המצוקות, הלחצים. זו נוסחה בטוחה לעמוד לעזר ולסיוע ככל האפשר, וגם לולא זה - זו דרכו של יהודי, זו שאיפתו!

חדש! הופיע!

אור
החדש
בפרשת
השבוע!

הגיליון השבועי המבוקש
הגדוש באוצרות אמרות
צדיקים, סיפורים
מפיעמים, מסרים ממוקדים
וסגולות נפלאות

**בעריכה מחודשת
ומאירת עיניים,
בכרך מרתק
אחד!**

**הביאו ברכה אל בתיכם
ואור חדש בשולחן השבת שלכם!**

מפתחות מסודרים ונחמם למאות ערכים, סיפורים, סגולות ואישים

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות | להזמנת כמות: 052-7681063 | דוא"ר: 8510510@GMAIL.COM